

Remissversion 31 augusti 2008

Svenska Jägareförbundets Handlingsplan för BJÖRN

Giltighetstid

Planen skall revideras senast under 2012.

SAMMANFATTNING

Björnen är en del av den svenska faunan. Genom en aktiv förvaltning skall säkerställas att björnstammens fortsatta utveckling sker under kontrollerade former. Förbundet skall verka för att

- summan av de regionala målen skall utgöra den nationella målet.
- hänsyn tas till jägarnas intresse av jaktbara klövviltstammar.
- meningsfull jakt skall kunna bedrivas även i områden med stora rovdjur.
- hänsyn tas till tamdjursägarnas intressen.
- beslut om jakt tas på regional nivå
- jakt vid åtel blir tillåtet.
- jägareförbundet får en framträdande roll i inventeringar och informationsverksamhet.

1. BAKGRUND

Kort historik

Under den senare hälften av 1800-talet trängdes den svenska björnstammen starkt tillbaka på grund av hård jakt. Vid sekelskiftet förekom björn endast i några få isolerade stammar. Det totala antalet björnar understeg 200. 1891 begärde Svenska Jägareförbundet att skottpengarna på björn skulle avskaffas, eftersom man med oro såg på björnstammens minskning. Björnen fredades på statens mark under 1910-talet. På 1930-talet började björnstammen öka och 1943 tilläts åter jakt i Norrbotten, Västerbotten och Jämtland. Förvaltningsåtgärder som fredning inom delar av utbredningsområdet och en restriktiv avskjutningspolitik har resulterat i en ökning av björnstammen under flera decennier. Under det senaste årtiondet har utbredningen ökat markant. Expansionen har varit mest omfattande i östlig och sydlig riktning. Under senare år tycks dock tillväxten ha minskat i södra delen av utbredningsområdet som en följd av ökad avskjutning i syfte att bromsa ökningstakten. Enligt den senaste beståndsuppskattningen finns sammanlagt närmare 3000 björnar i Sverige.

Björnstammens ökning och artens återkomst i stora områden som varit björntomma under lång tid är en framgång i arbetet för ökad biologisk mångfald. Arten uppmärksammas mycket av människor, inte minst som en symbol för vildmark. För många människor blir ett björnmöte ett minne för livet. Björnstammen är också en värdefull tillgång som jaktlig resurs.

Nationellt mål enligt Riksdagens beslut 2001 om sammanhållen rovdjurspolitik.

Minimivån för björnstammen i Sverige skall enligt riksdagen vara 100 föryngringar per år, vilket motsvarar ett totalt antal av ca 1000 individer. Målet för förvaltningen bör vara att stammen växer till ca 1500 individer.

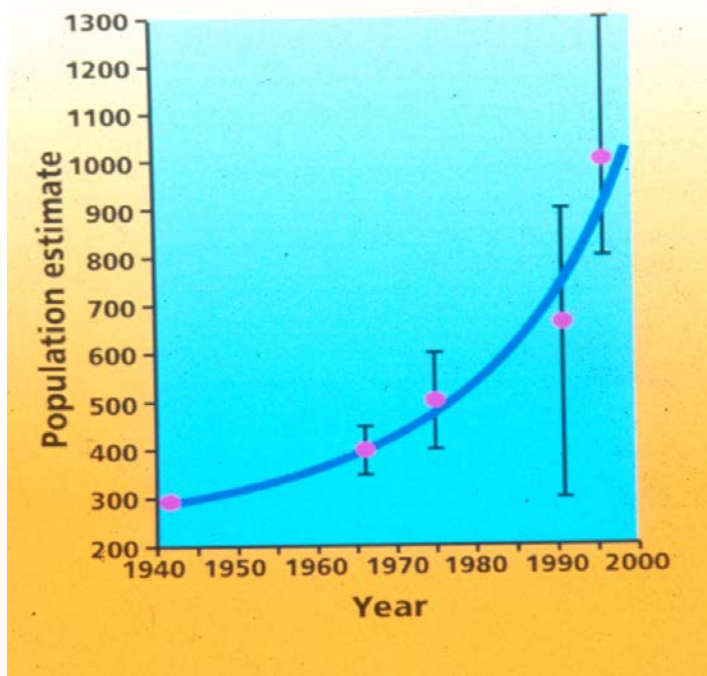
Utbredning och status

Björnen är det rovdjur som jägarkåren ser som en jaktlig resurs, att ha förmånen att jaga björn ses av många jägare som en upplevelse och värderas mycket högt.

Den skandinaviska björnstammen har förut varit uppdelad i ett antal kärnområden. Under senare tid har björnstammen haft en mycket stark tillväxt. Kärnområdet utgörs nu av hela norrland och stora delar av norra och mellersta Svealand. Fast björnstam finns ner till om norra Värmland. Det finns även kringströvande individer söder om detta område.

Björnstammen i Sverige har med råge uppnått gynnsam bevarandestatus. Stammen hade en stor tillväxtpotential - ca 15 % årligen - vilket var den högsta kända tillväxten för en brunbjörnstam (Skandinaviska björnprojektet 2006).

Estimates of the number of brown bears in Sweden, 1942-1996

Problem och konflikter

Björnen har alltid orsakat förluster av renar och andra betesdjur. Eftersom djurhållningen i skogsbygderna har minskat i omfattning, är det främst skador på ren som orsakat konflikter med djurägare under de senaste decennierna. Skador på får och andra kreatur förekommer dock och för enskilda djurägare kan förlusterna vara betydande. Ökad kunskap om att björnen tar älg, främst kalv, har i björnrrika områden skapat oro bland jägare. I och med att björnstammen ökat och att björnar allt oftare uppträder i jordbruksområden och i närheten av tätorter, har andra typer av problem orsakade av björnar uppstått i ökad omfattning. Såväl i befolkningstäta delar av mellersta och övre Norrland som i de södra delarna av björnens egentliga utbredningsområde - bl a i Dalarnas och Gävleborgs län - har björnproblem blivit allt vanligare under senare år. Björnar har t ex förstört bikupor, länsat soptunnor, ätit

havre, ensilage och annat djurfoder. I samband härmed uppträder björnar nära bebyggelse och kan upplevas som ett hot av lokalbefolkningen.

2. MÅLSÄTTNING

Långsiktig målsättning för populationsutveckling och utbredning

Björnstammen är en del av faunan i Sverige. Enligt Svenska Jägareförbundet skall gynnsam bevarandestatus fastställas via sårbarhetsanalyser, mindre än 10 % risk för utdöende på 100 år, vara vägledande för miniminivån för det nationella målet för en art. Därutöver skall samhället avgöra från art till art hur stor ambitionen därutöver skall vara, utifrån ett konfliktperspektiv. Summan av de regionala målen skall utgöra det nationella målet. Förbundet delar därmed EU kommissionens inställning att det inte finns ett självändamål i att maximera antalet rovdjur i ett land, kommunikation mellan populationer är långt mycket viktigare.

Sårbarhetsanalys för björn visar att några hundra björnar i Sverige har mindre än 10 % risk för utdöende på 100 år. Dagens stam och den nationella miniminivån ligger långt över denna nivå. Summan av de regionala målen, satta med hänsyn till människors intressen, skall därför utgöra det nationella målet.

På sikt bör björnstammens numerär stabiliseras - d v s uttaget genom jakt skall balansera nettotillväxten. Omfattningen av skador på tamdjur, förekomst av björn i samhällen och tätbefolkade landsbygdsområden, björnens uttag ur älgstammen samt andra typer av problem som orsakas av björnar bör i första hand vara vägledande för vilken björntäthet (toleransnivå) som skall accepteras inom olika delar av utbredningsområdet. Även det samlade rovdjurstrycket på övriga viltstammar måste beaktas vid en sådan bedömning. Med hänsyn till såväl tamdjursskötsel, och viltförvaltning som sociala aspekter, kommer det att bli nödvändigt att begränsa de stora rovdjurens sammanlagda predation till en nivå som kan tolereras.

Kortsiktig målsättning

Under den närmaste femårsperioden bör målsättningen vara att populationen inte ökar nationellt. Det finns dock fortfarande områden där björnstammen kan tillåtas öka, var detta kan ske skall fastställas regionalt. En sådan medveten ökning skall ske i samförstånd med lokalbefolkningen. Huvuddelen av beskattningen bör ske i kärnområdena. Området där björnjakt är tillåten bör successivt utökas. I områden med betydande problem orsakade av björnar bör avskjutningen syfta till att minska den lokala björntillgången eller förhindra oönskad etablering.

3. ÅTGÄRDSPROGRAM

- **Regional förvaltning**

Förbundet skall driva frågan vidare om att stora rovdjur skall förvaltas på regional nivå samt att de sammanlagda regionala målen skall utgöra det nationella målet.

Enligt nuvarande bestämmelser beslutar Naturvårdsverket om tillstånd till jakt, men vad gäller enskilt djur som orsakar allvarliga skador eller olägenheter har länsstyrelserna beslutanderätten i alla län med fast björnstam. Länsstyrelsen har därvid möjlighet att anpassa avskjutningen med hänsyn till lokal björnförekomst och lokala problem såväl vad gäller totala antalet medgivna

björnar som en eventuell differentiering av avskjutningen inom olika områden. Inför länsstyrelsens beslut skall ärendet behandlas i viltvårdsnämnd.

- **Förändrad lagstiftning**

Jägareförbundet skall med kraft verka för ökat nationellt självbestämmande över björnförvaltningen. Med hänvisning till EU:s regelverk sker jakten för närvarande i form av skydds jakt. Jägareförbundet skall verka för att jakten framgent skall genomföras som licensjakt (avlysningsjakt). I riksdagsbeslutet om en samlad rovdjurspolitik beslutades att Sverige skall verka för att få till stånd sänkt skyddsklass för björn i såväl Bernkonventionen (Från bilaga II till III) som EU:s art- och habitatdirektiv (Från bilaga 4a till 5).

- **Beståndsuppskattning och forskning samt dokumentation av problem och konflikter**

Jägareförbundet skall årligen organisera registrering av synobservationer av björn under älgjakten. Björnobsen bör utvecklas ytterligare som ett verktyg i björnförvaltningen. DNA inventering av björn skall även utföras i Norrbotten, och ett rullande DNA inventerings schema på 5 års basis skall sedan upprättas. Förbundet skall vidare initiera och stödja forskning bl. a. i syfte att utveckla metodik för långsiktig uppföljning av björntillgången. Viltskadecenter bör svara för registrering av problem och konflikter orsakade av björn.

- **Jakt**

Jakt i syfte att reglera stammen skall ske som avlysningsjakt, som beslutas av länsstyrelsen.

Jakten skall syfta till att:

- Reglera stammen på fastställda nationella och regionala mål.
- Minska tätheten av björn i områden där stammen ligger över toleransnivån.
- Ge möjligheten för björn att expandera till områden där jägare och lokalbefolkningen accepterar en större björnstim.

Beskattningsnivån bör fastställas med utgångspunkt från de biologiska förutsättningarna, förekomst av björnproblem samt målsättningen för björnstammens utveckling i olika delar av utbredningsområdet.

Jakten bör ske i form av licensjakt (avlysningsjakt). Honor som åtföljs av unge/ungar bör vara fredade. I hela jaktområdet föreslås jakttiden vara - 21 augusti-31 oktober.

Årsungar uppträder inte sällan ensamma och det kan vara svårt att skilja dem från andra mindre björnar. Att skjuta ensamma björnar, oavsett ålder, bör därför aldrig leda till rättslig påföljd

Förbundet skall med kraft verka för att en reglerad åteljakt blir tillåtet.

- **Skadeförebyggande åtgärder**

Jägareförbundet skall verka för att skadeförebyggande åtgärder för att skydda tamdjur utvecklas och tillämpas. Speciell vikt skall läggas på att informera om riskerna med åtling, sopor och kompostering i närheten av bebyggelse.

En ökande björnstim kommer att medföra en ökande frekvens av björnar som uppträder oskyggt och som kan upplevas som ett hot. Särskilda akutgrupper, där länsstyrelsen, polisen och länsjaktvårdsföreningen m.fl. intressenter samverkar, bör finnas för att kunna hantera sådana björnar.

- **Ökat medinflytande**

Svenska Jägareförbundet och länsjaktvårdsföreningarna skall verka för att jägarna och övrig lokalbefolkning får ökad möjlighet till medinflytande och medansvar vid förvaltningen av björnstimmen på regional nivå.

- **Samverkan, utbildning och information**

Länsjaktvårdsföreningarnas samverkan med länsstyrelser, kommuner, areella näringar och andra berörda intressen i länens rovdjursgrupper och/eller viltvårdsnämnder skall fortsätta och utvecklas. Samverkan med angränsande län i Norge bör också utökas. Särskilt i stora län med omfattande förekomst av stora rovdjur, kan det vara ändamålsenligt att etablera samverkan mellan olika intressegrupper i flera delar av ett län – skötselområden för rovdjur.

Utbildning och information av jägare och allmänhet skall prioriteras. Rovviltspårare, som kan hjälpa till med spårkontroller och registrering av björnobservationer bör få återkommande utbildning. Jägare skall erbjudas utbildning om björnjakt, skjutträning och eftersök av skadade björnar. I jordbruksbygder och tätbebyggda områden, samt exempelvis vid fiskecamper och fritidsbebyggelse, bör särskild vikt läggas vid information om vilka problemen åtlar eller annan för björnar lättåtkomlig föda nära bebyggelse kan orsaka.

- **Illegal jakt**

Liksom i fråga om övriga viltarter skall Jägareförbundet på alla nivåer i organisationen så långt möjligt söka motverka illegal jakt. Den illegala jakten svärtar ner hela jägarkåren och kan långsiktigt komma att påverka samhällets syn på jakt och jägare i allmänhet.

Den illegala jakten påverkar möjligheten att få bedriva legal jakt. Samtidigt är det förbundets bestämda uppfattning att en legal jakt kommer att bidra till att den illegala jakten minskar. Idag är den illegala jakten på björn, främst i södra utbredningsområdet, marginell. En viktig förklaring till detta är att björntilldelningen hela tiden ökat samtidigt som björnstimmen ökat.

Samhället kommer aldrig att komma tillrätta med den illegala jakten om inte lokalbefolkningen tolererar eller känner delaktighet i förvaltningen, det visar all internationell erfarenhet. Hårdare straff är inte en framkomlig lösning.

- **Aktiv opinionsbildning**

På bred front skall Svenska Jägareförbundet på alla nivåer i förbundet bedriva en aktiv opinionsbildning i syfte att vinna gehör för målsättningen i handlingsplanen. Ett viktigt led i arbetet är att verka för att jägarna och övrig lokalbefolkning får ökat medinflytande och ansvar för förvaltningen av björnstimmen.

Handlingsplanen i organisationen

Den beslutade inriktningen måste omfatta hela landet såväl områden med höga koncentrationer av rovdjur som de områden som ännu inte har fullt så stora rovdjurstimmar. Bara genom att vi alla, såväl förtroendevalda, medlemmar och tjänstemän, på alla nivåer arbetar mot samma

målsättning kan vi nå framgång i vår strävan att få en bättre rovdjurspolitik som kan tolereras av huvuddelen av alla jägare.